

Kraftutbygging og laksefiske er problematisk

Vefsna er den største og viktigste lakseelva i Nordland og var tidligere blant de 7 beste for laks i landet. I dag er elva den viktigste for sjørret i Nordland, og blant de 3 beste i landet!

Elvas utspring, lengde, mangfold og potensial gjør den unik.

Regulering av Vefsna med bortføring av store vannmengder er ikke forenlig med tidlige tiders laksefiske og miljø.

Argumentene om at det er mulig å få i "både pose og sekk" er ikke realistiske og kan ikke på noen måte forsvare de påståtte ubetydelige skadevirkningene som er framkommet fra utbyggerinteressene.

Dersom elva skal behandles mot gyro, er det uttalt fra DN at det beste for gjenoppbyggingen av laksestammen, er at elva er kraftverksfri.

Redusert vannføring

Det er ikke tvil om at det er store naturinngrep vi her snakker om, med overføring av elver fra et vassdrag til et annet, lange tunneler med tilhørende massetipper, fjerning av mye av Skarmodalselva, Susna og Fiplingdalselva nedstrøms Storforsen og tilhørende bekker. Dette betyr en **svært redusert vannføring i Austervefsna**. I tillegg er det knyttet store usikkerheter til Mjølkelvas innvirkning på vassdraget etter en utbygging.

Mjølkelva er et mindre sidevassdrag i øvre områder av Vefsnavassdraget og kommer fra **isbreene i Borgefjell nasjonalpark**. I varmeperioder, og under flom fører denne elva med seg mye slam og farger vannet i Vefsna, helt til fjorden.

Ved at de elver som ligger ovenfor Mjølkelva i vassdraget blir regulert bort fra Vefsnasystemet, er det meget stor sannsynlighet for at den kjente Mjølkelv-effekten vil bli forsterket. Dette vil føre til **redusert temperatur** på elvevannet samt økt beslamming nedover i systemet og dette vil igjen redusere tilveksten på fisken og delvis **ødelegge Austervefsna som gyteområde**.

Bestanden av storvokst innlandsørret av meget høy kvalitet, som i dag finnes i områdene ovenfor dagens lakseførende deler, vil kunne bli sterkt redusert som en følge av dette.

Statkraft erkjenner dette som et problem, men har ikke kommet fram med en løsning som kan hindre denne effekten.

Terskelbygging er foreslått som botemiddel for redusert vannføring. Denne type inngrep vil kun være av "kosmetisk" art siden redusert flomvassføring og utvasking vil føre til økt nedslamming. Terskelbassengene vil fungere som deponi for slam og dermed forlenge perioder med "Mjølkelvfenomener".

Konsekvensene ved slike utbygginger er **endrede vannregimer og temperaturforhold**. Flomtoppene vil bl.a. fjernes helt eller slippes kontrollert av og til. Det er imidlertid usikkert hva dette vil ha å si for livet i Vefsna. Statkraft har sagt at det ved Laksfors en "normal" dag, ville senke vannspeilet med 10- 20 cm. Dette vil se svært ulikt ut etter hvor dyp elva er ved breddene. Denne reduksjonen vil nødvendigvis måtte være betydelig større i Austervefsna, siden Fiplingdalselva igjen blir tilført selve Vefsna først etter Trofors.

Noen konsekvenser fra tidligere utbygginger viser **mer forurensning** som følge av færre opprenskende flommer, endrede produksjonsforhold for fisk og endret utvandringstid, som igjen virker inn på overlevelsen hos fisk. Det er umulig å si på nåværende tidspunkt hvilke effekter inngrepene vil få, og man vil uansett få ulike konsekvenser avhengig av hvor i vassdraget man undersøker. **Miljøverndepartementet sier det slik:**

Inngrep og utslipp endrer de fysiske og kjemiske forholdene i vassdragene, og gir enten direkte eller indirekte konsekvenser for plante- og dyreliv. Effektene er ikke alltid merkbare, mye avhenger av hvor stort og komplekst presset på vassdragene er, og hvor robuste økosystemene er. Noen ganger vil effekter merkes først på lang sikt, andre ganger gir naturen meget rask respons på påførte endringer. Langsiktige konsekvenser kan derfor være vanskelig å forutse. Som ytterste konsekvens kan vi risikere å ødelegge miljøkvaliteter og ressurser som vil vise seg å være viktige for mennesket i fremtiden.

Lakseforsker Gunnbjørn Bremseth klargjorde i folkemøtet 17. okt. at det er nylig funnet nøye sammenheng mellom % vannreduisering og % smoltdødelighet. Han illustrerte dette med at **20% mindre vann, ville gi 20 % færre overlevende smolt**. Atle Harby fra Sintef sa at netto produksjon i ei regulert elv har vist seg å variere. Noen elver har fått økte bestander, mens noen har fått opp til 50 % færre laks. Bremseth mente videre at det var nærliggende å tro at man i dette konkrete tilfellet ville få reduserte oppvekstareal for ungfisk, oppvandringsproblemer pga strømmen fra elvekraftverket (fisk går mot sterk strøm; dvs. i turbinene, og det har vist seg vanskelig å finne tiltak for), stranding og smolttap. Ved utsetting av smolt har det også vist seg man får et netto tap på 10% i forhold til å ha kun naturlig smolt. Bremseth fremhevet også at etter en rotenonbehandling er det en klar fordel å ha elva reguleringsfri for å kunne bygge opp laksebestanden raskere.

Andre naturinngrep - anleggsfasen

Tunnelene på til sammen 56 km vil gå under områder som betegnes som villmarkspregede og lite berørte områder, såkalte "inngrepsfrie naturområder" (INON). DN har fastsatt kriterier for beregning av grensene for disse, og har listet opp en rekke inngrep som ikke skal forefinnes i disse områdene. Statkraft påpeker at deres inngrep ikke vil endre grensene på disse områdene. Dette er riktig, siden massetipper og tunnelverrslag ikke er med i DN's opplisting. Det vil dreie seg om ca 4,5 millioner kub.m tunnelmasser som må deponeres, og Statkraft ser for seg å gjøre dette ved å **fylle opp små daler**.

En av de beste kvalitetene i Vefsna i dag er det krystallklare ellevannet og livet i og langs vassdraget har gjennom tusener av år tilpasset seg dette miljøforhold. I en eventuell **anleggsfase** vil dette ellevannet bli tildels betydelig slamholdig og vi antar at hele vassdraget

vil bli farget gråbrunt i mange år framover. En anleggstid i forbindelse med kraftutbygging vil vare fra 3 til 6 år. Dette kan resultere i forurensning av vassdraget gjennom **økt slamføring, avrenning og utvasking** som i ukjent grad vil redusere elvas nåværende verdi. Vi har ingen garanti for at ikke også avrenningsforurensning vil vedvare i lang tid etter en utbygging.

Rødlistearter i Vefsnavassdraget vil kunne lide

Vefsnavassdraget huser flere rødlistearter, som Norge har et ansvar for å bevare.

En ev. utbygging av Vefsna er ikke reversibel

Et vern av Vefsna kan omgjøres, men det kan ikke en utbygging. Statkraft hevder at skulle det en gang konkluderes med at utbyggingen ikke var riktig, så er **det bare å stenge lukene i kraftanleggene og alt vil være tilbake til det gamle**. Vi er selvfølgelig ikke enige i et slikt uansvarlig syn på verdiene i vassdraget.

Hvis det bygges kraftanlegg i Vefsnavassdraget, blir vassdraget påvirket i forskjellig grad og på forskjellige måter både på kort og lang sikt. Tunnelbygging vil forandre miljøet på varig basis, grunnet masseuttak og deponering og slike tiltak er åpenbart **ikke reversible**.

Overføringene av vann fra et vassdrag til et annet er én sak, men erfaringer fra andre kraftutbyggingssaker har vist at det sammen med vannet også har blitt **spredd arter mellom vassdragene** som ikke var ønskelig (ref. Mysis i Snåsavannet etter kraftutbyggingen i Bangsjøene). Dette er også et eksempel på et ikke reversibelt tiltak